

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 17 · 16. november
Sesjonen 2017–2018

Møte den torsdag 16. november 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 17):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om valg av Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. 30 S (2017–2018))
2. Interpellasjon fra representanten Abid Q. Raja til utenriksministeren:
«Flere tusen medlemmer av den religiøse minoriteten rohingyaene er drept av Myanmars politi og militære enheter. Nesten en halv million rohingyaer er nå på flukt. Myanmarske styrker driver en systematisk kampanje mot rohingyaene, og gruppens eksistens i Myanmar har blitt truet i flere tiår. Myanmars leder og mottaker av Nobels fredspris, Aung San Suu Kyi, holdt nylig en tale der hun relativiserte rohingyaenes lidelser og lot være å legge skylden på Myanmars mektige militære og politi. Ved å gjøre det har hun vært med på å legitimere Myanmars overgrep mot en religiøs minoritet som har opplevd flere tiår med forfølgelse. Hvordan akter utenriksministeren å øke presset på Aung San Suu Kyi og Myanmars militære myndigheter?»
3. Referat

Minnetale over tidligere stortingsrepresentant

Rikard Olsvik

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Den 21. august 2017 døde tidligere stortingsrepresentant Rikard Olsvik fra Aure, 87 år gammel.

Han representerte Arbeiderpartiet og Møre og Romsdal i tre perioder, fra 1981 til 1993. I løpet av denne tiden var han bl.a. medlem av landbrukskomiteen, sekretær for forsvarskomiteen og medlem av samferdselskomiteen.

Olsvik vokste opp i små kår på 1930- og 1940-tallets Nordmøre. Med sine gode skoleevner og de voksende mulighetene samfunnet ga, kunne han likevel avlegge lærerskoleeksamen i 1954. Han jobbet som lærer i Tustna og Stangvik, senere i Sunndal, før han i 1965 tiltrådte som rektor på den nystartede niårige skolen i Rindal. Da hadde han allerede vært politisk aktiv i lengre tid.

Fra han første gang møtte som kommunestyremedlem i Tustna, til han gikk av som leder for kontrollkomiteen i Rindal sparebank, er det en periode på imponerende 50 år. Den svært lange rekken av offentlige og administrative verv, samt tillitsverv i organisasjoner, forteller mye om hvem Rikard Olsvik var: en mann som innga tillit, ryddig og hardtarbeidende, med et meget bredt samfunnsengasjement og med vilje til å ta ansvar.

Han var på ingen måte typen som smykket seg med sine verv. Olsvik beskrives tvert imot som en nesten smålåten mann, jordnær og solid. Etter sine tolv år på Stortinget fikk han videre tillit nasjonalt, både som medlem av Riksrevisjonen og som leder i Stortingets kontrollorgan for de hemmelige tjenester. Parallelt med dette gikk han på ny inn i kommunestyret i Rindal, der han tidligere hadde vært ordfører, nå som menig medlem. Han var også en engasjert leder for eldrerådet i Møre og Romsdal gjennom tolv år.

I hans lokale Arbeiderparti-lag i Rindal minnes de stortingsrepresentanten som aldri glemte hvor han kom fra og hørte hjemme. Han møtte jevnlig opp på lokalpartiets møter for å fortelle siste nytt «fra Oslo-bøgden», som han pleide å si. Lokale saker ble også fulgt grundig opp, som da han bidro til at oppsynsansvaret for det nyopprettede Trollheimen landskapsvernområde ble lagt til Rindal.

Som for så mange andre i sin generasjon, ikke minst i partiet han alltid tilhørte, var fortellingen om Rikard Olsviks liv samtidig en fortelling om 1900-tallets Norge. Småbrukersønnen fra ytterst på værharde Nordmøre fikk muligheter til utdanning og personlig vekst, som han tok – for så å gi tilbake i rikt monn.

Vi lyser fred over Rikard Olsviks minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Marianne *Marthinsen* i dagene 22. og 23. november for å delta i EFTAs ministermøte i Genève
- fra representanten Eirik *Sivertsen* om permisjon i tiden fra og med 21. november til og med 23. november, og fra representanten Willfred *Nordlund* om permisjon i dagene 22. og 23. november – begge for å delta i Den nordlige dimensjons parlamentarikerkonferanse i Brussel samt møter i den arktiske parlamentarikerkomiteen i Helsingfors

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
For Nordland fylke: Kjell Idar *Juvik* 22.–23. november og Kari Anne Bøkestad *Andreassen* 22.–23. november
For Oslo: Zaineb *Al-Samarai*: 22.–23. november

Presidenten: Representanten Rigmor Aasrud har bedt om ordet for å trekke tilbake et representantforslag.

Rigmor Aasrud (A) [10:06:29]: På vegne av forslagsstillerne trekker jeg Representantforslag 52 S. Det gjelder innføring av sårbarhetskriterier ved vurdering av midlertidig opphold i asylsaker til enslige mindreårige fordi forslaget allerede er vedtatt.

Presidenten: Representanten Rigmor Aasruds meddelelse om at nevnte forslag er trukket tilbake, tas til etterretning.

Representanten Nicholas Wilkinson vil fremsette et representantforslag.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:07:05]: På vegne av representanten Olaug V. Bollestad og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å ta initiativ for å sikre at barn ikke skal måtte bo på sykehjem i strid med barnets beste og foreldrenes ønske.

Presidenten: Representanten Abid Q. Raja vil fremsette et representantforslag.

Abid Q. Raja (V) [10:07:35]: På vegne av hele Venstres stortingsgruppe, bestående av Trine Skei Grande, Carl-Erik Grimstad, André N. Skjelstad, Terje Breivik, Jon Gunnes, Ketil Kjenseth, møtende vararepresentant Grunde Almeland og meg selv, har jeg gleden av å fremme representantforslag om tiltak for å ivareta barns personvern, herunder forbud mot kameraovervåkning i undervisningstiden på skoler.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at sak nr. 3, Referat, tas opp til behandling før sak nr. 2. – Det anses vedtatt.

Videre vil presidenten foreslå at Stortinget fraviker bestemmelsen i forretningsordenen § 59 første ledd og foretar votering etter at sak nr. 1 er ferdigbehandlet. Ingen innvendinger har kommet mot presidentens forslag. – Det anses vedtatt.

Presidenten ber derfor om at representantene blir i salen.

Sak nr. 1 [10:08:48]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om valg av Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. 30 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. Vi går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Til Stortingets ombudsmann for forvaltningen for tidsrommet 1. januar 2018–31. desember 2021 velges Aage Thor Falkanger.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 3 [10:09:22]

Referat

1. (138) Meddelelse fra stortingsrepresentant Rigmor Aasrud i Stortingets møte 16. november 2017 om at hun trekker tilbake forslag fra Stein Erik Lauvås, Siri Gåsemyr Staalesen, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen og seg selv om innføring av sårbarhetskriterier ved vurderingen av midlertidig opphold i asylsaker til enslige mindreårige. (Dokument 8:52 S for 2017–2018)

Presidenten: Karin Andersen har bedt om ordet.

Karin Andersen (SV) [10:09:56]: Jeg registrerer at et forslag som ble trukket nå, behandles med en gang. Det er greit for oss, men i går fremmet vi et forslag som hører sammen med dette, og som komiteen har ønsket å få referert til behandling, slik at vi kan komme i gang med komitébehandlingen. Da er mitt spørsmål hvorfor man ikke makter å behandle den i dag, som ble referert i går, mens man klarer å behandle et forslag som ble levert nå, øyeblikkelig, med en gang.

Presidenten: Det er fordi det forslaget ble sendt komiteen som skal avgi innstilling. Det vi legger opp til her, er at forslaget sendes komiteen, og det er komiteen som avgir innstilling.

Karin Andersen (SV) [10:10:50]: Det er mulig jeg uttrykker meg uklart. I går fremmet jeg et representantforslag om samme tema, og som komiteen selvfølgelig ønsker å få behandlet sammen med en del andre forslag om samme tema. Dette forslaget er trukket, og det er greit, men spørsmålet mitt er hvorfor vårt forslag ikke ligger i referatet, slik at komiteen kunne komme i gang med den behandlingen, for det haster litt med disse sakene.

Presidenten: Det får vi bringe til referatet ved første anledning, slik at komiteen kan komme i gang med arbeidet.

Er det andre anmerkninger til saken? – Så synes ikke, og dermed er referatsak nr. 138 vedtatt sendt kommunal- og forvaltningskomiteen.

Videre ble referert:

2. (139) Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2016 (Dokument 1 (2017–2018))
3. (140) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget (Dokument 3:1 (2017–2018))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Sak nr. 2 [10:11:48]

Interpellasjon fra representanten Abid Q. Raja til utenriksministeren: «Flere tusen medlemmer av den religiøse minoriteten rohingyaene er drept av Myanmar's politi og militære enheter. Nesten en halv million rohingyaer er nå på flukt. Myanmar's styrker driver en systematisk kampanje mot rohingyaene, og gruppens eksistens i Myanmar har blitt truet i flere tiår. Myanmar's leder og mottaker av Nobels fredspris, Aung San Suu Kyi, holdt nylig en tale der hun relativiserte rohingyaenes lidelser og lot være å legge skylden på Myanmar's mektige militære og politi. Ved å gjøre det har hun vært med på å legitimere Myanmar's overgrep mot en religiøs minoritet som har opplevd flere tiår med forfølgelse. Hvordan akter utenriksministeren å øke presset på Aung San Suu Kyi og Myanmar's militære myndigheter?»

Abid Q. Raja (V) [10:13:11]: Barn er blant dem som rammes hardest av rohingya-krisen. Nær 60 pst. av rohingyaene som har flyktet til Bangladesh de siste månedene, er under 18 år. Mens vi står her, har 340 000 barn akutt behov for nødhjelp. Mange av barna som har flyktet, er enslige, uten foreldre og lever alene i overfylte flyktningleirer. Seksualisert vold er et stort problem, og flere av ofrene er barn. Redd Barna er en av aktørene i Norge som jobber for å gi rohingya-barna særlig beskyttelse mot overgrep og vold og å gi dem rett til å være barn.

Men denne tragedien rammer ikke bare barn. Denne høsten utspilte en av verdens største humanitære katastrofer seg på grensen mellom Myanmar og Bangladesh. Human Rights Watch har vist at om lag 300 landsbyer har blitt brent ned. Det estimeres at rundt 600 000 muslimske rohingyaer er fordrevet fra delstaten Rakhine i Myanmar – gjennom sterkt voldelig forfølgelse. Drap, voldtekt og brannstiftelse står sentralt i historiene som fortelles til bistandsarbeiderne.

Børge Brende uttalte for to måneder siden at situasjonen «begynner å minne om etnisk rensing», mens FNs høykommissær for menneskerettigheter, Zeid Ra'ad Al Hussein, har kalt hendelsen et skoleeksempel på etnisk rensing. Også FNs generalsekretær, António Guterres, har sagt at dette er etnisk rensing. Det er viktig

å bruke de riktige termene for å beskrive det som har skjedd og skjer. Mitt første spørsmål til utenriksministeren er: Er hun enig med avgåtte utenriksminister Brende, FNs høykommissær for menneskerettigheter og FNs generalsekretær i at det er etnisk rensing verden har vært vitne til i Myanmar den siste tiden?

Behovene for husly, helsehjelp og mat i overbefolkede flyktningleirer er enorme og har overgått kapasiteten til FN og andre internasjonale organisasjoner. Regjeringen har prisverdig bidratt med 80 mill. kr i humanitær assistanse til flyktningene. De umiddelbare behovene er imidlertid større, og det er nødvendig å anerkjenne at den humanitære krisen er høyst politisk. Høstens angrep føyer seg inn i rekken av systematiske overgrep mot rohingya-befolkningen. Over de siste par tiårene har flere FN-institusjoner dokumentert menneskerettighetsbrudd utført av sikkerhetsstyrker så vel som av sivilbefolkningen. Dette inkluderer drap, voldtekt, tvangsarbeid, tilfeldig skattlegging og ødeleggelse av eiendom.

Rohingyaene omtales i dag som verdens mest forfulgte folk. Sentralt i deres lidelsehistorie står det uløste spørsmålet om statsborgerskap. Fordi «rohingya» ikke engang anerkjennes som egen etnisitet og gruppe av myndighetene i Myanmar, har rohingyaene ikke rett til statsborgerskap ved fødsel. De går dermed glipp av sentrale rettigheter som tilgang til utdanning, helsetjenester, arbeid, ekteskapsinngåelse og bevegelsesfrihet. Myanmar's myndigheter og lokale buddhister hevder at rohingyaene er ulovlige innvandrere fra Bangladesh. De sier at etnisiteten «rohingya» er konstruert med tanke på å sikre politiske rettigheter og autonomi.

Menneskerettighetsorganisasjoner som Human Rights Watch og Fortify Rights kan dokumentere at militærregimet har drevet en villet politikk som tilsvarer forbrytelser mot menneskeheten. En systematisk diskriminering basert på etnisk eller religiøs identitet betegnes som forfølgelse etter internasjonal lov. Dessuten står militæret og sivile grupper i Rakhine ansvarlige for tvangsflytting og fordrivelse av rohingyaene fra deres territorium – en de facto etnisk rensing.

Flere historiske hendelser viser hvordan militæret tvangsflytter rohingyaene, f.eks.:

- Etter voldsepisoder mellom buddhister og muslimer i 2012 prøvde myndighetene å flytte store grupper av rohingyaer nordover for å segregere befolkningen. Sikkerhetssituasjonen ble brukt som påskudd for tvangsflytting.
- Mangelen på offisielle bygningstillatelser førte til at over 3 200 moskeer, butikker og private hjem i nordlige Rakhine ble revet ned i 2016. Rohingyaene fikk ikke kompensasjon, og tusener måtte flytte.
- Etter militæroffensiver i 2016 og senest i 2017 har flyktningene hatt problemer med å returnere fordi

de mangler identitetspapirer. I 2016 bestemte myndighetene seg for å foreta den lokale folketellingen mens mange var på flukt. Mange hadde dermed ikke mulighet til å registrere sin husholdning, noe som er essensielt for rohingyaer uten politisk status.

Det er altså nødvendig å se dagens krise i lys av historie og politisk konflikt. Vi må tenke på løsninger for dagens flyktninger, samtidig som vi tenker på langsiktige løsninger. Uten å adressere underliggende årsaker til konflikt vil humanitære katastrofer sannsynligvis fortsette å komme med jevne mellomrom og potensielt øke i intensitet.

Framtiden for flyktningene er høyst usikker. Bangladesh viser ikke særlig vilje til å gi oppholdstillatelse, mens situasjonen i Rakhine gjør det vanskelig for rohingyaene å returnere. Det er bekymringsfullt at burmesiske myndigheter sender uklare signaler når det kommer til flyktningenes rett til å returnere.

Ifølge internasjonal rett har fordrevne rett til å returnere til sitt hjemland. Vi må forsikre oss om at verifiseringsprosessen som er på gang, strekker seg langt for å inkludere alle beboere i Myanmar, ikke bare dem med gyldig oppholdstillatelse eller statsborgerskap. Burmesiske myndigheters vilje til å ta imot flyktningene vil vise om de tar rohingyaene på alvor, eller om dette er et nytt tilfelle av tvangsflytting.

Flere parter i Rakhine er ansvarlige for menneskerettighetsbrudd, også militante muslimer. Det blir viktig å stille overgriperne til ansvar – for å sikre rettssikkerhet og hindre en gjentakelse. I kjølvannet av angrepene i august har det sirkulert mange rykter. Konflikten er politisert, og mange aktører kan ha interesse av å fremme egne interesser. Derfor er det viktig å støtte en objektiv gransking i regi av FN.

En Fact-Finding Mission har mandat fra FNs menneskerettighetsråd til å undersøke antakelser om tortur, seksuell vold, drap og forsvinninger, men uten tilgang til Rakhine blir det nærmest umulig å konstatere fakta. Granskningskommisjonen har så langt besøkt flyktningleirer i Bangladesh, men det er avgjørende at burmesiske myndigheter tillater innpass i Rakhine. Det er viktig for Norge å støtte dette arbeidet og følge opp resultatet av rapporten, slik at overgriperne blir straffeforfulgt. Jeg imøteser utenriksministerens svar på dette.

Jeg har vært i Myanmar som del av en internasjonal delegasjon for å fremme religionsfrihet. Det vi så og lærte der, var urovekkende. Dette var imidlertid før den brutale offensiven startet. Men også før offensiven ble mennesker drept. En av dem jeg møtte der, U Ko Ni, en menneskerettighetsadvokat og grunnlovsadvokat, ble skutt og drept. Han var muslim. I vårt eget internasjonale nettverk som jobber for religionsfrihet, er Shwe Maung. Han var – som vi som sitter her i salen – folke-

valgt nasjonalforsamlingsrepresentant i Myanmar før han ble strippet for sitt statsborgerskap og nektet å stille til valg. Han lever nå i eksil.

Norge kan gjøre mer, og Norge bør gjøre mer.

- Vi må kreve humanitær tilgang til nordlige og sentrale deler av Rakhine i Myanmar. Å hindre humanitær tilgang strider mot internasjonal humanitærrett.
- Vi må kreve at de 450 000 rohingya-barna som befinner seg i Bangladesh, får umiddelbar beskyttelse og gode omsorgsløsninger. Flere av barna har mistet sine foreldre og befinner seg alene i flyktningleirer i Bangladesh. Disse er sårbare for vold, overgrep og menneskehandel.
- Vi må kreve at rohingya-barna som har flyktet til Bangladesh, får mulighet til å gå på skole.
- Vi må kreve en avklaring rundt rohingya-flyktningenes statsborgerskap.
- Vi må vurdere behovet for at FNs sikkerhetsråd følger opp presidentuttalelsen om rohingyaene fra 6. november med en sikkerhetsresolusjon, med det formål å beskytte rohingya-befolkningen.

Som nevnt har rohingyaene opplevd tiår med diskriminering og forfølgelse. Så langt har militæret forsøkt å løse politiske problemer med militære virkemidler. Det er en av grunnene til at USA og EU nå vurderer å gjeninnføre visse sanksjoner. De anerkjenner at landets sivile leder, Aung San Suu Kyi, sitter på lite makt overfor militære, og mener derfor det er hensiktsmessig å øke presset på militæret. Hva mener utenriksministeren, er sanksjonsregimet et godt spor?

For å oppnå resultat kan det synes som om man ikke har andre og bedre valgmuligheter enn å støtte Suu Kyi i å finne politiske løsninger. Men det må ikke være blind støtte, for det har vært skuffende at Suu Kyi konsekvent underspiller militærets overgrep og generelt viser liten forståelse for minoritetenes situasjon. Samtidig har hun ikke vist noen vilje til å adressere underliggende årsaker til konflikten i Rakhine. De lar til og med være å bruke begrepet «rohingya» i seg selv. I fjor bestilte hun en rapport fra The Advisory Commission on Rakhine State, ledet av Kofi Annan, som skulle analysere problemene i Rakhine på en objektiv måte og komme med anbefalinger. Det vil først og fremst være opp til myndighetene i Myanmar å følge opp rapporten. Samtidig kan dette også være en mulighet for det internasjonale samfunnet og Norge til å spille en rolle. Ved å bidra med økonomisk støtte, rådgiving og politiske incentiver kan man oppfordre til endringer på bakken, i stedet for at man begrenser den diplomatiske verktøykassen til pekefingerpolitikk.

Det er altså nødvendig at Norge bistår i den umiddelbare krisen, samtidig som man leter etter langsiktige

løsninger for rohingyaene. Spørsmålene er mange, noen av dem har jeg stilt, men ytterligere et: Hvordan vil regjeringen bidra til politiske løsninger på de underliggende årsakene til konflikten?

Helt til slutt: Har utenriksministeren konkrete planer om hvordan Norge kan støtte anbefalingene i rapporten fra The Advisory Commission on Rakhine State?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:23:30]:

Det kom mange ulike spørsmål, og jeg skal forsøke å besvare alle sammen, også gjennom en overordnet framstilling av hva Norge gjør.

Situasjonen i Rakhine er for rohingya-minoriteten i Myanmar svært bekymringsfull. Det rapporteres om nedbrenning av landsbyer, vold og seksuelle overgrep og fordrivelse. Ifølge FNs ferske tall har over 620 000 mennesker flyktet over grensen til Bangladesh bare siden 25. august. Det anslås at ca. 800 000 rohingyaer er i Bangladesh. FNs generalsekretær kaller det verdens raskest voksende flyktningkrise, et humanitært og menneskelig mareritt. Humanitære organisasjoner får ikke tilgang til Nord-Rakhine. Det er derfor vanskelig å nå fram med humanitær hjelp og få informasjon om hva som faktisk skjer.

Norge har gjentatte ganger tatt rohingyaenes situasjon opp med Myanmars myndigheter. Vi jobber også aktivt i FN og andre multilaterale fora og gjennom vår ambassade i Yangon. Vårt hovedbudskap er følgende:

1. Sivile og militære myndigheter må stanse voldshandlingene og beskytte befolkningen.
2. Det må gis full tilgang for humanitære aktører.
3. Myndighetene må sørge for frivillig, trygg og verdig retur. Flyktningene må få vende tilbake.

Om to dager reiser jeg til Myanmar for utenriksministermøtet i ASEM. Der vil jeg bl.a. diskutere situasjonen med asiatiske og europeiske kollegaer. Jeg kommer også til å gjenta våre klare hovedbudskap i min samtale med Aung San Suu Kyi. Jeg kommer også til å ha møter med FNs stedlige representant, Knut Østby, med Redd Barna, med Den internasjonale Røde Kors-komiteen og med lokale organisasjoner som jobber for å bedre forholdene mellom etniske grupper i landet.

Tidligere utenriksminister Brende tok rohingya-saken opp med Aung San Suu Kyi under sitt besøk i Myanmar i juli i år. Samme tematikk ble løftet i Brendes samtale med nestkommanderende hær sjef. I september kalte Utenriksdepartementet inn Myanmars ambassadør til Norge til et møte der vi ga uttrykk for vår sterke bekymring. Norge oppfordrer Myanmar til å la en eksternt aktør som FN få undersøke hva som har skjedd.

Norge er aktivt engasjert i de årlige forhandlingene i FNs menneskerettighetsråd om menneskerettighetssituasjonen i Myanmar. Vi var også i år medforslagsstiller

til en resolusjon på dette området. I den forbindelse kom vi med en klar anbefaling til myndighetene om at de må gi adgang for en undersøkelseskommisjon. Norge deltar også aktivt i menneskerettighetsarbeidet gjennom FNs generalforsamlings tredje komité i New York. Vi er denne uken medforslagsstiller til en resolusjon om menneskerettighetssituasjonen i Myanmar. Den er lagt fram av Organisasjonen for islamsk samarbeid, og voting skjer senere i dag. Det er viktig å arbeide for at de alvorlige anklagene om overgrep mot rohingyaene blir etterforsket av eksterne aktører som FN.

De humanitære behovene som følger av krisen, er store. Det antas at mer enn 800 000 rohingya-flyktninger oppholder seg i Bangladesh. Kapasiteten i mottaksapparatet er sprengt. Dårlig infrastruktur gjør humanitær tilgang vanskelig. Mange av flyktningene er sterkt traumatiserte. Et betydelig antall sitter fast i ingenmannsland mellom Bangladesh og Myanmar.

Norge bidrar med humanitær bistand. På giverkonferansen for rohingya-krisen i Genève 23. oktober annonserte vi et nytt bidrag på 25 mill. kr. Etter eskaleringen av situasjonen i Rakhine 25. august har Norge gitt til sammen 80 mill. kr i humanitær bistand fordelt på Myanmar og Bangladesh. Vi har bl.a. bidratt til etablering av et feltsykehus i Bangladesh gjennom Norges Røde Kors. I tillegg støtter vi flyktninghjelpens, Kirkens Nødhjelps og FNs arbeid. På norsk side vurderer vi hele tida hvordan vi best kan hjelpe på det humanitære området.

For å lykkes i å bygge et stabilt og sterkt demokrati og på den måten, som interpellanten sier, adressere de underliggende årsakene til konflikten, må Myanmar oppfylle internasjonale forpliktelser innen menneskerettigheter og på det humanitære området. Håndteringen av krisen kompliseres av at Myanmar er inne i en krevende overgang til demokrati. Dette inkluderer en fredsprosess for å løse konfliktene med landets mange væpnede etniske grupper. Selv om flertallet av parlamentsrepresentantene er demokratisk valgt, og den sivile regjeringa utgår fra dette flertallet, har militæret etter grunnloven fremdeles betydelig myndighet. Militæret utøver i stor grad den reelle kontrollen over de berørte områdene i Rakhine, gjennom både egne styrker og kontroll over politi og byråkratiske strukturer. Det er derfor helt avgjørende at landets militære myndigheter tar ansvar for det som har skjedd, og det som skjer.

Samtidig har også Aung San Suu Kyi, som landets sivile leder, et ansvar for å bidra til å løse krisen. Rohingyaene som har flyktet til Bangladesh, må få vende trygt tilbake. Myanmar må sørge for at returen skjer frivillig og til flyktningenes hjemsteder. I samtaler med både Myanmars og Bangladeshs myndigheter har vi oppfordret til fortsatt kontakt mellom disse to landene og med det internasjonale samfunnet med sikte på å komme

fram til ordninger for repatriering. Aung San Suu Kyi har uttalt at Myanmar er klar for dette, basert på en avtale med Bangladesh fra 1992. Det er positivt, men det må altså gjennomføres i praksis.

Delstaten Rakhine har i flere årtier vært preget av spenning mellom buddhister og den muslimske folkegruppen rohingya. Det er stort behov for tillitsbygging og tiltak for å gjøre slutt på den langvarige diskrimineringen av rohingyaene. Samtidig lever også majoritetsbefolkningen i denne fattige delstaten under vanskelige kår, og det er liten tvil om at mye av den situasjonen også spiller inn på det vi nå ser.

Rakhine-kommisjonen, ledet av Kofi Annan, har kommet med en rekke anbefalinger om tiltak som også Myanmars myndigheter har gitt sin tilslutning til. Norge har støttet kommisjonens arbeid, og Norge har tilbudt å støtte den praktiske gjennomføringen av anbefalingene. Det er derfor et positivt skritt at myndighetene har opprettet en nasjonal kommisjon for gjennomføring av anbefalingene i rapporten.

Interpellanten var også inne på spørsmål knyttet til muligheten til å gå på skole. Norge har bidratt betydelig til fondet som heter Education Cannot Wait, som er ment for situasjoner som denne, der barn må få kunne gå på skole og lære også i krise og krig. Der bidrar vi til utdanning for de flyktingene som er i Bangladesh.

Representanten stilte også et spørsmål om sanksjoner. Foreløpig er det vi har sett, at USA har vurdert sanksjoner for enkeltpersoner. Vi har sett at Storbritannia har avsluttet sitt militære samarbeid eller lagt det på is, og både USA, EU og Norge er allerede forpliktet i en våpenembargo mot Myanmar. Det er imidlertid stort behov for å videreføre det internasjonale engasjementet fordi vi må støtte opp om demokratiseringsprosessen. Jeg tror ikke det er en klok tanke nå å kutte alle bånd, nettopp fordi vi har både langsiktighet og kontakter som gjør at vi kan bidra i positiv retning.

På den annen side kommer Norge selvfølgelig til å følge med på også hva andre land gjør. Dersom det kommer til at restriktive tiltak er noe alle land eller flere land ønsker å innføre, enten mot enkeltpersoner eller sektorer, er det selvfølgelig noe Norge vil vurdere. Men la meg allikevel understreke at det er utrolig viktig at eventuelle justeringer enten i bistand, kontakt eller et eventuelt sanksjonsregime ikke bidrar til ytterligere å marginalisere den sivile delen av myndighetsapparatet i Myanmar. Det er en usedvanlig krevende situasjon nå. Alle har et betydelig ansvar, men det å marginalisere den sivile og valgte delen ytterligere vil ikke være et bidrag til dette.

Avslutningsvis: Tidligere utenriksminister Børge Brende siterte FNs høykommissær på at dette ligner etnisk rensning. Det er helt tydelig at volden har rammet

særlig én etnisk gruppe. Det framstår som målrettet mot én etnisk gruppe, og det er avgjørende viktig at både undersøkelseskommisjoner og FNs apparat nå får klarlagt nøyaktig hva som har skjedd, og hva som fortsetter å utspille seg. Det kommer til å være viktig også for Norges og andre lands framtidige respons.

Abid Q. Raja (V) [10:33:20]: Jeg vil takke utenriksministeren for et godt og grundig svar, og jeg hører også at hun er alvorlig bekymret for situasjonen og tar dette på høyeste alvor. Det er godt å se at Norge har tenkt å være framoverlent for å få til en politisk løsning på den humanitære katastrofen som vi ser skjer.

I morgen publiserer Redd Barna, Save the Children International, en rapport der rohingya-barn forteller om grusomheter de har opplevd og sett den siste tiden. Jeg vet det kommer sterke skildringer i rapporten, som heter «Horrors I will never forget». Med dette som bakteppe må vi ikke glemme at Aung San Suu Kyi har vist liten vilje til å ta et oppgjør med militæret. Jo, hun er den sivile, valgte lederen, men hun har vist liten vilje til å ta oppgjør med militæret. Lenge forholdt hun seg taus om militæroffensiven i Rakhine, og hun har gjort lite for å stoppe voldshandlingene. Det er delvis en refleksjon av maktforholdene mellom militæret og den sivile regjeringen, delvis et produkt også av den økende islamofobien i befolkningen.

De seneste årene har en buddhistisk-nasjonalistisk bevegelse fått stadig sterkere fotfeste i Myanmar. Ideologien er sentrert rundt et Myanmar for buddhister, samtidig som de sprer anti-muslimske holdninger gjennom hatretorikk. Frykten er at muslimene skal overta befolkningen gjennom store barnekull og ved å ta buddhistiske koner. Konsekvensen denne ideologien får på grasrota, er bekymringsfull. Vold mot muslimer legitimeres, og de nektes tilgang til skoler og moskeer. Enkelte buddhister har satt opp skilt som forbyr muslimer å slå seg ned i deres landsbyer.

Det er oppsiktsvekkende at politiske og religiøse eliter i Myanmar gjør lite for å ta avstand fra en rasistisk ideologi.

I 2015 fikk den nasjonalistiske bevegelsen kjent som Ma-Ba-Tha gjennom et lovforslag i parlamentet som gikk hardt ut over religiøse minoriteter og kvinner. Målet var å hindre islamifisering av samfunnet gjennom å begrense antall barnefødsler og konvertering til annen religion. Ved å opprettholde Ma-Ba-Thas lovpakke legitimeres brudd på trosfriheten og reproduktive rettigheter, for å nevne noe.

Fortsatt har Myanmar langt å gå når det kommer til å skape et trygt og inkluderende samfunn. Skal rohingyaene få en reell sjanse til et verdig liv i Myanmar, må de aksepteres av samfunnet. Religiøs nasjonalisme vil være

et stort hinder for demokratiseringsprosessen så lenge minoriteter ekskluderes fra reell politisk og økonomisk makt.

Det er veldig oppløftende, bra og framoverlent at utenriksministeren skal til Myanmar. Jeg håper hun vil adressere disse spørsmålene og flere.

Og i forlengelsen av dette: Hvilke tiltak vil regjeringen iverksette for å påse at flyktninger får returnere, og at overgriperne stilles ansvarlig? Og vil utenriksministeren prioritere selv å reise til både Rakhine-staten og grenseområdet som 620 000 rohingyaer har flyktet til? Vil hun personlig engasjere seg i denne regionen og denne humanitære katastrofen?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:36:48]: Det er viktig at interpellanten setter denne saken på dagsordenen.

For å svare på det siste spørsmålet først: Jeg kommer til å engasjere meg i dette. Det har vi allerede gjort fra norske myndigheters side lenge. Det er viktig fordi det er en situasjon som dessverre har utviklet seg til det verre, og da særlig siden slutten av august.

Det er også avgjørende viktig, som representanten er inne på, at de ansvarlige stilles til ansvar. De som har begått uakseptable kriminelle handlinger, må også bli holdt ansvarlig for dem. Det er et helt grunnleggende prinsipp, og det gjelder selvsagt også her.

Det er viktig å huske på at dette er en region og et område som i utgangspunktet er en av Myanmar's aller fattigste provinser. Derfor har Norge også over noe tid vært involvert i flere prosjekter med sikte på å redusere spenningene mellom rohingya-befolkningen og den buddhistiske flertallsbefolkningen, rakhinerne. Det er enorme behov, og det er et stort dilemma at mange fattige rakhinere, altså majoritetsbefolkningen, opplever at rohingyane i mange år har fått større oppmerksomhet og mer hjelp enn dem selv. Det er også en av årsakene til at det er viktig for Norge å være involvert i langsiktige bistands- og utviklingsprosjekter, som både kan bidra til å konsolidere en demokratiseringsprosess, bidra til fred og forsoning og en økonomisk utvikling som gjør at fattigdommen i mange av disse områdene og provinser blir mindre.

Det er flere av de temaene som vi nå har vært gjennom, som kommer til å stå på dagsordenen i det kommende ASEM-møtet. Det er viktig for Norge å diskutere denne saken både med asiatiske land og med andre europeiske land. Jeg var i Brussel på mandag og tok opp denne saken spesielt med min kollega Federica Mogherini, og det er viktig at vi også under det kommende møtet bruker anledningen både til de møtene som skal være med myanmarske myndigheter, og til å diskutere med hjelpeorganisasjoner og andre. Den rapporten som

kommer fra Redd Barna i morgen, vil etter alt å dømme være rystende lesning, men det er samtidig viktig at det kommer fram, for dette er en måte å få ut informasjon på, nettopp i en situasjon der tilgangen til å gå inn selv og hente ut informasjon er marginal.

Jeg gjentar det som kommer til å være våre hovedbudskap: stoppe volden, sikre humanitær tilgang og bidra til at flyktningene kan få en trygg og verdig retur. I alt dette er det også avgjørende viktig at vi bidrar til en situasjon som kan løse dette mer langsiktig. Det er det dessverre akkurat nå lite som tyder på, men dette er noe Norge kommer til å jobbe mye med.

Ingjerd Schou (H) [10:40:11]: Jeg har også lyst til å starte med at jeg synes det er veldig fint at interpellanten setter nettopp Myanmar og rohingya-folkets situasjon på dagsordenen. Det er urovekkende. I dagens nyhetsbilde så jeg at utenriksminister Tillerson nå tar til orde for sanksjoner. Jeg synes det er beroligende at vår norske utenriksminister faktisk vil følge det arbeidet som skjer, og de signaler som kommer internasjonalt. Det er helt nødvendig at man også fra Norges side arbeider på bred front – slik utenriksministeren sier – når det gjelder internasjonalt arbeid, både her hjemme, i møter med ASEAN-landene og i kontakt med våre europeiske samarbeidspartnere.

Rapportene om alvorlige overgrep mot sivilbefolkningen fra myanmarske sikkerhetsstyrkers side etter angrep fra en rohingya-militsgruppe 25. august 2017, har vært svært urovekkende. Mer enn 600 000 personer, hovedsakelig fra rohingya-minoriteten, har flyktet over grensen til Bangladesh siden slutten av august i år, ifølge de oversiktene som kommer fra FN. På få måneder er et stort folk på flukt. Fra Høyres side er vi svært bekymret over utviklingen i Rakhine og situasjonen som rohingya-minoriteten er i, både i Myanmar og nå i stor grad på flukt. Det er en uakseptabel situasjon i Rakhine, og rohingyaene har i lang tid blitt utsatt for omfattende diskriminering og overgrep. Som sagt: Det er mange folk når 600 000 personer flykter over til Bangladesh på kort tid.

Fra norsk side har vi bedt regjeringen og sikkerhetsstyrkene om å beskytte sivilbefolkningen, gi de humanitære aktørene full tilgang og sørge for at flyktningene kan returnere raskt. Norge har bidratt med betydelige midler. Men å stoppe vold, gi humanitær bistand og sørge for at folk på flukt kan returnere, krever også at man har oppmerksomhet rettet inn mot de underliggende årsakene til hvorfor det er nødvendig å flykte, og hvorfor det er denne typen konflikt. Når vi fra norsk side tar sikte på å beskytte sivilbefolkningen og nettopp sørge for at humanitære aktører har tilgang og sørger for at folket på flukt kan få hjelp, er det et arbeid som jeg registrerer

utenriksministeren fortsatt vil følge opp, ut fra de målsettingene og signalene som Stortinget har gitt.

Vi har fra norsk side bidratt med over 80 mill. kr i nødhjelp i Myanmar og Bangladesh, og en stor andel av dette har gått direkte til det humanitære arbeidet og de humanitære behovene som rohingyaene har, som har flyktet nettopp over grensen til Bangladesh. De norske midlene har bl.a. medvirket til etablering av det vi nå ser av feltsykehus i Bangladesh, som Norges Røde Kors bidrar til. Vi har også støttet Flyktninghjelpens og FNs arbeid. Jeg registrerer at utenriksministeren sier at man vil vurdere ytterligere hvordan vi kan bidra humanitært ut fra den situasjonen som nå har oppstått.

Jeg synes det er veldig bra at vi så tydelig støtter Kofi Annan og Rakhine-kommisjonens rapport, og at vi også er rede til å implementere de anbefalingene som rapporten har.

Det er veldig avgjørende at landets militære ledere tar ansvar for den situasjonen som har oppstått. Det er de militære som er til stede og har kontroll over de berørte områdene. Men å løse de underliggende årsakene tror jeg de aller fleste av oss skjønner er krevende. Det krever mer enn bare å ha kontakt med landets myndigheter. Det krever et internasjonalt samarbeid på ulike områder, både når det gjelder politisk myndighetsnivå, og ikke minst samarbeidet med humanitære aktører og landets egne myndigheter. Jeg ser fram til at utenriksministeren kan rapportere tilbake fra det besøket som hun og regjeringen vil ha til Myanmar om kort tid.

Petter Eide (SV) [10:45:23]: Tusen takk, representant Abid Q. Raja, for at du tar opp dette. Det er en svært viktig diskusjon, og den løfter et perspektiv som egentlig går langt utover selve rohingya- og Myanmar-situasjonen.

Det er 65 millioner flyktninger i verden, og de fleste av disse flykter til fattige naboland. Det er land som Uganda, Pakistan, Iran og Bangladesh som huser de aller fleste flyktningene. Selv om også myndighetene i Bangladesh har et noe ambivalent forhold til rohingyane, kommer det mange historier fra Bangladesh om at lokalbefolkningen deler det bitte lille de har, også med flyktningene fra Myanmar.

Abid Q. Raja setter også vår egen flyktningdebatt i perspektiv, for det er de fattigste landene som tar imot flest. Et lite hjertesukk før jeg går videre med denne saken: Sett fra Bangladesh må jo vår egen flyktningdebatt framstå som ganske underlig. Det kommer et antall flyktninger til Bangladesh hver time som omtrent tilsvarer det antallet flyktninger som kommer til Norge i løpet av ett år. Tenk litt over det. På tross av det hadde vi for et par dager siden en debatt her i denne salen om hvordan vi kan beskytte en liten gruppe asylsøkere og unngå at

de blir tvangsreturnert, med risiko for overgrep. Dette perspektivet er det viktig å ha med seg.

Jeg ber representanter for de mest kritiske i norsk asylpolitikk lytte til utenriksministeren, som har en veldig god forståelse av verdens flyktningsituasjon. Jeg har lyst til å gi deg ros, for jeg synes at UD i denne saken gjør en bra jobb. Man bruker de virkemidlene som UD har tilgjengelig. Det er både å legge politisk press på myndighetene i Myanmar og å bidra med det Norge kan av humanitære ressurser. Det er i tillegg et godt og systematisk samarbeid med internasjonale aktører for å sette dette på dagsordenen. Utenriksministeren er klar over at jeg har kritisert norsk UD mange ganger før. I denne saken synes jeg at UD langt på vei leverer ganske bra.

Jeg har likevel lyst til å stille noen spørsmål. Dette handler også om en situasjon hvor – som Abid Q. Raja sier – denne gruppen er statsløs. Av ulike grunner nektes de statsborgerskap i Myanmar. Dette gjør også at de har begrensede rettigheter innenfor flyktningkonvensjonen. Når de flykter over en grense og ikke har et pass, får de ikke umiddelbar anerkjennelse som flyktninger. Det betyr også at f.eks. rettighetene knyttet til retur og beskyttelse mot tvangsretur ikke er sikret gjennom flyktningkonvensjonen.

Så jeg vil be utenriksministeren redegjøre for hvordan hun vil løse dette også overfor myndighetene i Bangladesh. Mener norske myndigheter at grensen mot Bangladesh skal være åpen for flyktningene fra dette området? Hva slags dialog har norske myndigheter med myndighetene i Bangladesh for å sikre at de, selv om de formelt sett ikke er tvunget til det gjennom flyktningkonvensjonen, ivaretar disse flyktningene som om de formelt sett var flyktninger?

Jeg har også lyst til å ta opp dette med en uavhengig undersøkelse. Det er nå kommet krav fra mange hold om at det skal gjennomføres en uavhengig undersøkelse av det som har foregått der, som har blitt godt beskrevet i løpet av de siste minuttene. Da er spørsmålet hva man skal bruke en slik undersøkelse til. Vil norske myndigheter ta initiativ til at de funnene som eventuelt kommer fram i en uavhengig gransking, bringes inn for en internasjonal rettsorden, f.eks. en internasjonal straffedomstol? Vil det være et relevant tiltak, og vil norske myndigheter ta et initiativ i den retning?

Det siste går på sanksjoner: Norsk næringsliv er i Myanmar også, og uten at de ønsker det selv, kan de jo bli viklet inn i handel som både gir en type økonomisk støtte til myndighetene i Myanmar ved hjelp av ulike forretningstransaksjoner, og som også kan bidra til å legitimere den undertrykkningen som myndighetene i Myanmar står for.

Hvilke råd gir utenriksministeren til de norske forretningsaktørene som er i Myanmar, når det gjelder denne situasjonen?

Presidenten: Presidenten vil minne om at representanter og statsråder i salen adresseres via presidenten.

Grunde Almeland (V) [10:51:04]: Situasjonen vi er vitne til i Myanmar, sjokkerer. Vi ser brutale drap og overgrep i Rakhine-staten. Over 600 000 rohingya-muslimer har flyktet til Bangladesh parallelt med over 100 000 internt fordrevne i Shan- og Kachin-staten, hvor hæren har pågående militære aksjoner. Dette viser en situasjon som knapt kan sammenlignes med noen annen i vår samtid. Når grunnleggende menneskerettigheter brytes, kan vi ikke stå passivt på sidelinjen og akseptere at det skjer.

Norge har de siste årene spilt en aktiv rolle gjennom næringslivssamarbeid og kapasitetsbygging av byråkratiet. Stor vekt er lagt på tilgang for norsk næringsliv. Samtidig har Norges tette kobling til den forrige pro-militære regjeringen svekket Norges anseelse hos både NLD og flere av minoritetene. Norge har en lang og stolt historie i Myanmar med modig og prinsippfast politisk engasjement for fred, demokrati og menneskerettigheter. Gjennom dette mangeårige samarbeidet har Norge en sterk politisk kompetanse om Myanmar, som vi sterkt trenger for å lykkes med å støtte burmesernes arbeid for mer demokrati og mindre militær kontroll.

Politiske problemer trenger politiske løsninger. Dette gjelder også i rohingya-spørsmålet, som ikke kan løses ved næringsutvikling og fattigdomsbekjempelse alene. Her må det politiske og juridiske endringer til. Norge har støttet Rakhine-kommisjonen, som pekte på viktige og avgjørende reformer. Dette politiske arbeidet må følges opp. Særlig viktig er reformen av den mye omtalte statsborgerskapsloven fra 1982, som aktivt ekskluderer store folkegrupper, og som er en av kommisjonens modige anbefalinger.

Militæret fortsetter å være en betydelig maktfaktor i Myanmar. Reformene, som av mange ble sett på som en militær exit-strategi, har vist seg i større grad å framstå som en overlevelsesstrategi. Det er viktig å merke seg at den burmesiske hæren ikke er underlagt demokratisk kontroll. Dette er samtidig som de har betydelig politisk innflytelse. De har sikret seg veto rett mot å endre grunnloven gjennom indirekte å kontrollere hvert fjerde sete i parlamentet. Tre mektige departementer er reservert, og de er slik sett en del av enhver regjering. Ikke minst kontrollerer de landets administrasjonssystem, har flertall i det nasjonale sikkerhetsrådet og kan overta makten uten statskupp.

Dette peker på hvor viktig det er at det internasjonale samfunnet bidrar til å styrke det sivile og politiske ni-

vået. Hvordan man kan redusere militærets posisjoner i politikk og konflikt, bør være en sentral del av det norske utenriksengasjementet.

Dette bringer meg til et sentralt poeng: Norge mangler i dag en egen konkret landstrategi for engasjementet i Myanmar. Det er positivt at det nylig har blitt gjennomført en egen landanalyse. Dette er et godt utgangspunkt for å utforme en strategi. En strategi er ikke bare viktig for å systematisere engasjementet, men en tilstrekkelig transparent strategi gjør det mulig for Stortinget å måle resultatene opp mot de mål som settes. En strategi vil også være med på å etablere Norge som en politisk endringsaktør, som situasjonen nå krever.

Norge står fremdeles sterkt i Myanmar. Mangeårig støtte til modige forkjempere for demokrati og menneskerettigheter og støtten til mediehuset Democratic Voice of Burma, som av noen fremdeles omtales som «Oslo Radio», er eksempler som viser at Norge har et sterkt renommé innen demokratisering og fred, som er de to viktigste områdene for å sikre endring i landet.

Det er derfor med bekymring vi ser at UD i år dramatisk reduserer støtten til nevnte Democratic Voice of Burma. De er en av våre fremste suksesshistorier i Myanmar, som i 20 år sendte usensurerte nyheter fra Norge, og som med sine 13–14 millioner seere i dag når ut med kritisk rapportering av konflikt i landet. De er i en vanskelig posisjon, med et svakt medielovverk og et medielandskap som domineres av pro-militære mediekkanaler og en statskanal som fremdeles er et propagandaapparat for myndigheter og militære. Flere journalister er fengslet. Et kutt nå, midt i en skjør overgang mot demokrati, er både overraskende og uforståelig.

Det er på tide med en mer balansert tilnærming til situasjonen i Myanmar. Norge trenger en strategi for engasjementet med en bedre balanse mellom politikk, næringsliv og bistand. Ansvarlige investeringer vil fortsatt være nødvendig, men skal man få til fred og reell demokratisering, er det behov for nå å fokusere på politiske endringsprosesser.

Torill Selsvold Nyborg (KrF) [10:56:20]: Takk til interpellanten for at han tar opp denne viktige saken.

Det som skjer i Myanmar nå, er utenfor vår fatteevne. Ifølge rapportene har vi hørt at over 600 000 rohingyaer har flyktet over grensen fra Myanmar til Bangladesh bare den siste tiden. Dette blir omtalt som den største massevandringen fra et land til et annet siden 1994. Vi husker alle de grufulle scenene fra Rwanda den gangen. I Bangladesh meldes det om en situasjon i flyktingleirer som er prekær. De sanitære forholdene er så dårlige at det er overhengende fare for epidemier som kolera og andre sykdommer. Det mangler klasserom og undervisning for barna, og oppvekstvilkårene er dårlige.

Det er altså ikke uten grunn at rohingyaene blir omtalt som verdens mest forfulgte minoritet. Forfølgningen denne folkegruppen hver dag blir utsatt for, kan få de fleste av oss til å grøsse. Burmesiske soldater står for nedbrenning av landsbyer, innesperring av rohingyaer i bygninger som soldatene deretter tenner på, vilkårlig skyting mot folkemengder, voldtekter, offentlige avrettinger og tortur mot sivilbefolkningen i Rakhine-delstaten i Myanmar.

Basert på de rapportene vi får fra Myanmar og fra FN, ser det ikke lenger ut til å være mye tvil om at Myanmars militære kan være skyldige i etnisk rensing. Dette sier noe om alvoret i saken. Vi kan ikke late som om vi er overrasket over den massive maktbruken den burmesiske hæren nå bruker mot rohingyaene. Det er en fallitterklæring for det internasjonale samfunnet at den brutale forfølgningen av rohingyaene ikke har blitt stoppet.

Lenge før vi hørte om båtflyktingene som druknet i Middelhavet, kunne vi høre meldinger om båtflyktinger som druknet i Bengalbukta og Andamanhavet på flukt fra overgrepene i Myanmar. Dette har både Kirkens Nødhjelp og FN rapportert om i lang tid.

Nå må Stortinget ta stilling til hva Norge og det internasjonale samfunnet kan gjøre framover. Her vil vi fra Kristelig Folkeparti spesielt peke på tre ting.

For det første må vi trappe opp nødhjelpsinnsetningen til rohingyaene som nå lever i flyktingleirer langs grensen til Bangladesh. For noen uker siden sa den norske regjering at de ønsket å bidra med 25 mill. kr til dette arbeidet. FN ba nylig om 3,5 mrd. kr i bistand til å hjelpe flyktingene. Foreløpig mangler FN mer enn 600 mill. kr på dette beløpet.

For det andre må det politiske presset mot regjeringen og militæret i Myanmar økes betraktelig. Her bør Norge være blant landene som går i front. Norge er inne med milliardinvesteringer i Myanmar, bl.a. gjennom Telenor. Vi kan påvirke landets styresmakter sammen med andre EU-land og amerikanske styresmakter. Det viktigste nå er å sikre gjennomføring av tilrådingene til den rådgivende kommisjonen for delstaten Rakhine, ledet av Kofi Annan, slik Myanmars regjering har lovet. Dette bør nå skje umiddelbart. Det samme gjelder humanitær tilgang og de humanitære aktørene, slik at hjelpen kan nå fram.

For det tredje bør Norge bidra til et internasjonalt press mot Myanmar for tilbakeføring av flyktingene til hjemlandet sitt. Ingen andre løsninger er holdbare på lang sikt, dersom de militære i Myanmar ikke skal lykkes med sin etniske rensing. For at rohingyaene skal få flytte tilbake, må volden stanses umiddelbart.

Det finnes ingen enkle løsninger for rohingyaene i Myanmar, men Norge kan og bør ta en internasjonal le-

derrolle i arbeidet med å hjelpe denne forfulgte minoriteten.

Til slutt har jeg lyst til å si at jeg er glad for det utenriksministeren melder, om å reise til Myanmar nå og arbeide på ulike plattformer for å hjelpe dette folket til et verdig liv.

Mani Hussaini (A) [11:01:10]: Jeg vil også takke interpellanten for det viktige spørsmålet som reises her, og at det fokuseres på den konflikten som vi dessverre ser foregår.

Norge har historisk sett tatt kampen for religiøse og etniske minoriteter. I en verden med økt politisk og religiøs nasjonalisme ser vi at det rammer minoritetene aller hardest. Situasjonen for rohingyaene er sjokkerende og skremmende lik de forferdelige scenene man så i Rwanda og på Balkan. Det er snakk om etnisk rensing, sier mange internasjonale observatører. Situasjonen er forferdelig for de menneskene det gjelder, særlig for barn og kvinner, men den skaper også uro blant landene og bidrar til økt konflikt. Dersom verdenssamfunnet ignorerer det som foregår der, vil også rohingyaene være gjenstand for radikaliseringsprosesser. Vi ser det allerede – islamistiske radikale grupper, terrorgrupper, ser etter rohingyaene for å rekruttere dem til seg. Det kan man se foregår.

Jeg er glad for mange av de tingene som utenriksministeren nevner at Norge gjør, men jeg mener at Norge kan gjøre mer. Norge skal være et fyrtårn i internasjonal politikk. Vi har alltid pleid å være et land som tar førersetet, og ser ikke nødvendigvis rundt oss på hva de andre gjør før vi bestemmer oss.

I flere tiår hadde vi et eksepsjonelt godt forhold til partiet til Aung San Suu Kyi. Radiostasjonen Democratic Voice of Burma var basert i Oslo og ble sponset av Norge. Vi har bidratt på mange måter, gjennom både diplomati og økonomiske midler. Dette, sammen med høy troverdighet regionalt, gjør at vi står i en god posisjon til å ta en lederrolle i konflikthåndteringen og i en framtidig dialog om fred.

Vi mener at Norge bør tilby seg å ta en meglerrolle i konflikten. Utenriksministerens forgjenger ble utfordret på det samme fra Arbeiderpartiet. Da ville han ikke svare på det. Nå har vi fått en ny utenriksminister, et friskt pust, og da mener jeg at det er lov å spørre om den nye utenriksministeren mener at Norge bør tilby seg å ta en meglerrolle i den konflikten vi ser for forhåpentligvis å få en ende på konflikten. For Norge har stor troverdighet, Norge har mange kontakter, og da må også Norge være modig nok til å ta det steget og invitere partene til konfliktløsning og forhåpentligvis fred.

Abid Q. Raja (V) [11:04:40]: Jeg vil takke alle som har deltatt for å berike debatten.

Vi vet jo at Myanmar gjennom flere tiår har vært isolert fra den vestlige verden, og siden slutten av 1990-tallet innebar dette strenge sanksjoner som skulle presse militærregimet til å endre politikk. Det er få som vil si at denne taktikken lyktes. Man så snarere at generalene strammet grepet, og det ble hardere for de sivile jo mer press de opplevde utenfra. Samtidig kan vi ikke fortsette å sende våpen til et regime som vil bruke dem mot egen sivilbefolkning.

Den muslimske rohingya-befolkningen lider spesielt under religiøs nasjonalisme, men diskriminering på bakgrunn av religion og etnisitet er et utbredt fenomen for flere minoriteter i Myanmar. De har opplevd tiår med diskriminering under regimet som forsøkte å bygge nasjonen på en burmansk-buddhistisk identitet. Skulle vil løfte blikket, er religionsfrihet under press veldig mange steder i verden. Gjennom arbeidet med religionsfrihet møter jeg politikere fra andre land, og jeg tar opp spørsmål om f.eks. kristne eller ahmadiyyaer i Pakistan, bahaier i Iran, jøder og koptere i Midtøsten osv. Enkelte av dem svarer på spørsmålene ved å si: Hva gjør Vesten for situasjonen i Myanmar? Det er ikke det at de ikke skal rydde opp i eget skap, men de tar ofte opp de andre skapene som er rundt omkring, og hva vi i Vesten gjør for å rydde opp i Myanmar.

Derfor er det viktig at vi er veldig framoverlente. Verden følger med, og historien følger med på hva verden klarer å gjøre for å løse situasjonen i Myanmar. Således er det særlig skuffende for Norge, selv om det er Nobelkomiteen som uavhengig komité som tildeler Nobels fredspris, men Suu Kyi har fått en slik pris, og det er vanskelig å se at hun lever opp til de forventningene. Særlig skuffende er det at en fredsprisvinner ikke engang vil bruke den etniske termen rohingya. De kalles av politikerne «Muslims in Rakhine State» eller bangladeshere. Det er sterkt fremmedgjørende.

Penger kan bidra til mye i den regionen. Vi vet at penger i alle fall kan bidra til å lindre mye av den menneskelige smerten som vi nå ser i flyktingleirene. Vi i Venstre mener at en betydelig andel av bistanden som går til Myanmar, kan bidra til å hjelpe rohingyaer i grenseområdet. Nå har Norge bidratt med 80 mill. kr. Jeg mener beløpet kan økes.

Et spørsmål til statsråden helt til slutt er om nettopp dette. Hva tenker statsråden Norge kan bidra med ytterligere for å avhjelpe de menneskelige lidelsene vi nå ser i grenseområdet?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:07:39]: Jeg vil benytte anledningen til å takke for en god debatt. Jeg opplever en bred støtte fra partiene til den linja regjeringa har og de hovedkravene vi stiller, og det er en

viktig beskjed å ta med seg inn i de møtene jeg skal ha i Myanmar om noen få dager.

Det var mange ulike spørsmål, og jeg skal gjøre mitt beste for – på tre minutter – å svare på så mye som mulig. Når det gjelder spørsmålet om dialogen med myndighetene i Bangladesh, så har Norge, sammen med andre land, en tett dialog og kommuniserer ganske klare forventninger om å legge til rette for en effektiv humanitær respons. Dette er et budskap som vi også framfører i de organisasjonene som nå er mest engasjert i området. Det er både den internasjonale organisasjonen for migrasjon, IOM, FNs høykommissær for flyktninger, UNHCR, FNs kontor for koordinering av humanitær innsats, OCHA, og andre humanitære aktører. Vi har også vært veldig klare på at vi ønsker at UNHCR skal få en tydeligere rolle i tråd med sitt mandat, nettopp fordi dette kan være en bedre måte å koordinere responsen på, som gjør at hjelpen kommer tydeligere fram.

Når det gjelder spørsmålet om det internasjonale straffesystemet, så er jo det første og det viktigste nå å få en uavhengig undersøkelseskomisjon på plass og få gjennomført undersøkelser av hva som har skjedd, og også av hva som eventuelt skjer framover. Vi opprettholder støtte til Democratic Voice of Burma. Jeg kommer også til å møte dem når jeg er i Myanmar, og vi har også intensjoner om å fortsette det samarbeidet.

Når det gjelder næringslivsaktører fra norsk side, så kommuniserer vi klare forventninger til deres samfunnsansvar. Akkurat når det gjelder Myanmar, har vi også bidratt til å opprette et senter der for næringslivets samfunnsansvar, og det er vår ambassade i Yangon som koordinerer arbeidet.

Hva mer man kan gjøre? Som jeg også var litt inne på i stad, er dette et spørsmål som vi har til løpende vurdering. Det kommer an på hvordan situasjonen utvikler seg. Vi kommer til å opprettholde både det politiske presset og den langsiktige bistanden, hvorav fred og forsoning jo er en av bærebjelkene i det vi driver med. Å legge til rette for dialog mellom etniske grupper og religiøse grupper er noe av det viktigste vi kan gjøre. Vi kommer også til å opprettholde, eller eventuelt øke, den humanitære hjelpen nå.

Så til det siste poenget, og spørsmålet fra Mani Husaini, om vi ønsker å ta en lederrolle, eller en meglerrolle, i dette: Som jeg var inne på, har vi støttet Annan-kommisjonens arbeid. Vi har også tilbudt myanmarske myndigheter å støtte den praktiske gjennomføringen av anbefalingene. Det mener vi kan være et veldig viktig bidrag til å få bevegelse i prosessen. Under normale omstendigheter – og også her – er det sann at Norge vurderer sine bidrag basert på forespørsler fra myndighetene. Og som sagt: Freds- og forsoningsarbeid er en av bærebjelkene i det arbeidet vi gjør i Myanmar i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. Dagens kart er også ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.01.

